Alkol – Yanlış haberlerden dezenfeksiyon

Medyaların, bunu kendilerinin karar verdikleri şekilde gerçekleştirerek, gerçeğin sadece bir yanını yansıttıkları göz önünde bulundurularak, en çok sahip olmamız gereken unsurlardan biri medya okuryazarlığıdır. Vatandaşlar her gün, geleneksel ve sosyal medya aracılığıyla toplumsal hayattan değişik konularda çok sayıda bilgi edinmektedirler. Edindikleri bu bilgiler arasında yanlış haber ve gerçeği yansıtmayan içerikler de yer almaktadır. Bu yüzden, medya kanallarından kabul ettiğimiz mesajları yorumlamak zorundayız. Her haber metni, dikkatlice okunmalı, gözden geçirilmeli, anlaşılmalı, incelenmeli ve bununla ilgili eleştirel yorum yapılmalıdır. Ancak, çok sayıda insan, yanlış haber denilen zokaya takılmaktadırlar. Yanlış denen haberler, yanlış ve denetlenmemiş, çoğu kez de art niyetle hazırlanan içeriklerdir. En tehlikeli yanlış haber türleri, insanları kandırma amaçlı projelenmiş kısmi gerçeklerdir. İnsanların büyük bir kısmı, içerikleri paylaşmadan önce sadece ilk cümleyi okumaktadırlar.

Günümüzde hiç şüphesiz en güncel konulardan biri olan ve tüm dünyadaki nüfusu ilgilendiren KOVİD-19'a ilişkin haberleri izlerken, 13.000 kez görüntülenmiş olan ve başlığıyla hemen dikkatimizi çeken bir bilgiye rastladık. Sözü edilen başlık tocka.com.mk internet portalinde yayınlanan: "**Çin'de Alkollü İçki İçtiğinden Dolayı Bir İngiliz İyileşti"** başlığıdır.

Daha derin bir inceleme sonucunda, tamamen aynı veya benzer bir başlığa diğer internet sayfalarında da rastladık: www.mtm.mk, www.24info.mk, www.a1on.mk, www.localno.mk, www.makfax.mk, www.puls24.mk, www.kurir.mk, www.vecer.mk, www.slobodenpecat.mk, www.vesnik.com, www.sitel.com.mk ve www.infomax.mk.

Kamuoyunun büyük bir dikkatle pandemiye ilişkin olup bitenleri izlediği bu dönemde, bu konuyla ilgili yanlış haberlerin yayılması son derece etik ve profesyonel değildir.

İncelediğimiz haberde etik olmayan nedir acaba? Korona virüse karşı ilacın bulunmasına ilişkin 13 internet portalde ortaya atılan iddiadır. Yanlış haber ne ile ilgilidir? Alkollü içkinin ilaç olması iddiasıdır. tocka.com.mk internet portalinde yayınlanan haberi inceleyeceğiz, fakat ilkönce başlığa bir göz atalım. Başlık dikkat çekmektedir, fakat tıpkı tıklama beyt başlıklarında olduğu gibi, sunulan içerikte haberlerin ciddi olacağı beklenmemelidir. Ancak, büyük bir görüntüleme sayısından dolayı, kamuoyundan çok sayıda kişinin dikkatini çektiği sonucuna vardık. Metnin devamını okurken, Britanyalı Konor Rid, korona virüse karşı ilacın, viski ve bal olduğu iddiasını ortaya attığı öğrenilmektedir. Bu bilgiyi yayınlayan tüm internet portaller, metnin içeriğinde hiçbir değişiklik yapmadan, benzerini yayınlamışlardır. Gazeteci metninin tamamı arasında en çok dikkati çeken ve çarpıcı olan kuşkusuz aşağıdaki beyandır:

- "Öksürüğe karşı solunum cihazı etkili oldu, ardından da bitirene kadar balla birlikte sıcak viski içtim. Bu eski bir ilaçtır, ancak "işe yaradı". Farmasötik içerikli herhangi bir şey istemediğim için, antibiyotik kullanmayı reddettim".

Cümlelerin bazılarında birkaç söz değişikliği ile tüm 13 portalde bu beyana rastlamak mümkündür. Bu durum, beyanın yabancı asıllı internet portali olan www.thesun.co.uk. portale verildiği dikkat çekmektedir.

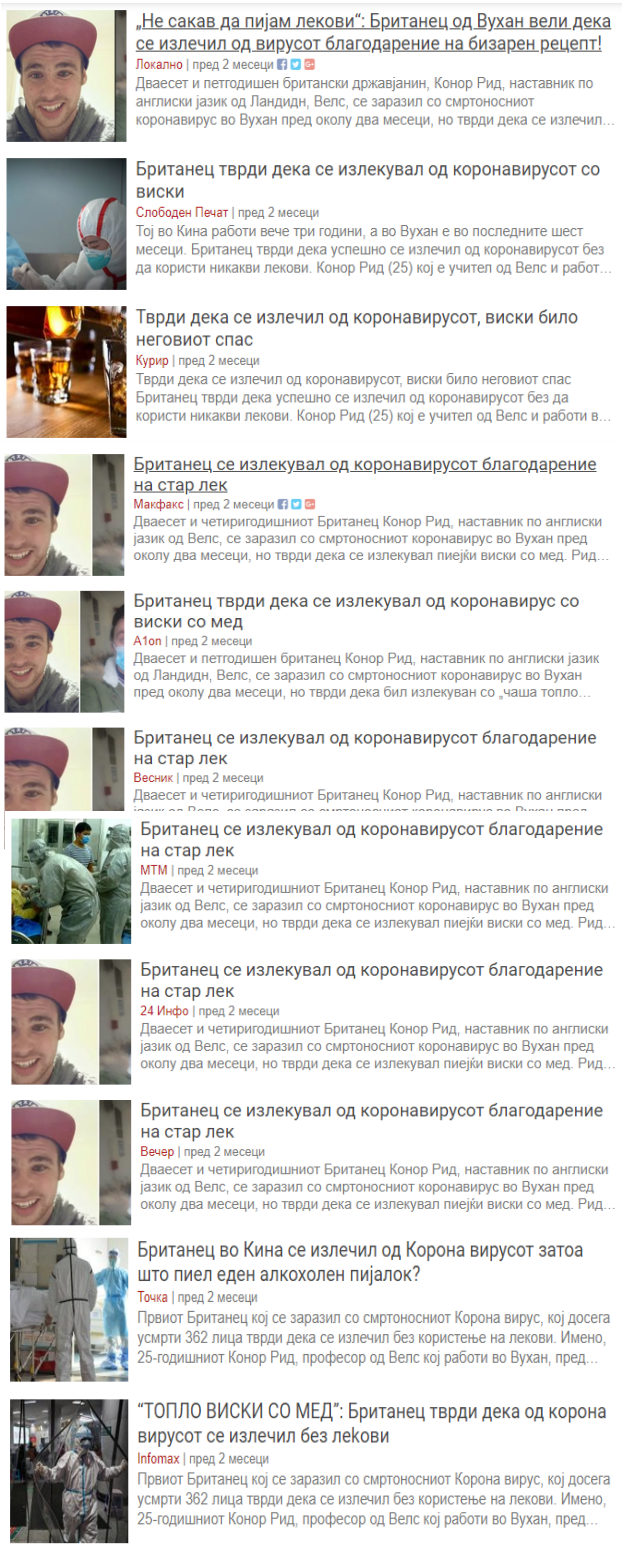
Habercilerimiz, haberin doğru veya yanlış olduğunu, kamuoyuna sunulanların hakikati yansıtıp yansıtmadığını, kaynakça olarak nereden alındığını denemeden içeriğin tümünü tercüme etmişlerdir.

Bilgilerinin doğruluğu hakkında temel deneme yapılmadan her haber şüphelidir ve yanlış haber olarak değerlendirilmelidir.

Bu nedenle, Britanyalı Konor Rid'in verdiği ve bütün haberin odaklandığı bu beyanlara ilişkin ek araştırmalar yapıldı. Şimdiye kadar söylenenlerin muhasebesini yapmış olursak, haber TheSUN internet portalinde 3 şubat 2020 tarihinde yayınlanmış, aynı tarihte, Makedon internet portalleri tarafından da alıntı yapılmıştır. Ancak, dijital ortamda, Büyük Britanya'daki ITV 'nin This Morning Britanya gündüz televizyon programında dönen videonun paylaşılmış olduğunu da fark ettik.

Programı yöneten iki haberci Britanyalıyla kısa bir söyleşi hazırlamışlardır. Videoda, korona virüs hastalığından iyileşen adam, balla birlikte sıcak alkollü içkinin soğuk algınlığına, boğazdaki ağrılara ve grip belirtilerine karşı olumlu etkisi konusunda iddiada bulundu.

Ancak en önemlisi ve vurgulanması gerekli olan husus, yine aynı kişinin, **sözü edilen**

içeceğin korona virüse karşı ilaç olmadığını beyan etmesidir.
dialymail.co.uk internet portali de, aynı kişi ile ilgili "Korona virüse yakalanmak nasıl bir duygu" konulu yazı yayınlamıştır. İş bu gazeteci makalesi aracılığıyla, Britanyalının hastalığa kapıldığı ilk günden iyileştiği güne kadar yaşadığı duyguları, belirtileri ve ağrı çeşidi açıklanmaktadır. Yazının sonunda, doğrusu 72-ci gününde, salı günü, 4 şubat 2020 tarihinde metnin bölümünü okuyabilirsiniz:

> Day 72 — Tuesday, February 4: It seems the newspapers think it's terrific that I tried to cure myself with hot toddies.
>
> I attempt to explain that I had no idea at the time what was wrong with me — but that isn't what they want to hear.
>
> The headline in the New York Post says, 'UK teacher claims he beat coronavirus with hot whisky and honey.'
>
> I wish it had been that easy.

Buna göre, haberin yabancı medyalar veya internet portalleri tarafından yayınlanmasına rağmen, bu örnekte www.thesun.co.uk internet sayfasında yayınlanan haberde olduğu gibi, doğru ve gerçek olduğu anlamına gelmemektedir. Özellikle hemen hemen tüm insanların tedirginlik içinde olduğu ve virüse kapılmama ve ne şekilde iyileşme yöntemleri arayışı içinde oldukları bu pandemi döneminde haber, önceden araştırma yapılmadan hiçbir surette, medya kanallarımızda yayınlanmamalıdır.
Şimdi, tocka.com.mk sayfasında yayınlanan ve incelediğimiz habere tekrar dönelim. Bir sonraki adım, fotoğrafları yoklamaktı. Güvenilir fotoğraf detektörüyle, asıl haber için kullanılmış olan fotoğrafların aslında haberin konusuyla hiçbir bağlantısının olmadığını tespit ettik. İlk fotoğrafın "Odisha'dan İlk Vaka" başlıklı habere, ikincisi ise Çin hava alanlarındaki kalabalıklar ile ilgili habere aittir.
Gün geçtikçe daha da çok yayıldığı ve vefat edenlerin sayısının giderek arttığı günümüz pandemisine karşı bir şekilde ilacını sunan bu haber, dünyanın dört bir yanındaki herkese ulaşmaktadır. Bu haber herkese aynı şekilde etki etmektedir. Bazıları daha ayrıntılı araştırma yaparak bu haberin yalan haber olduğunu fark edeceklerdir. Ancak, maalesef bu habere inanacak olan bazıları, sağlık sistemine karşı güveni azalacak, hekimlere karşı itaatkar olmayacaklar, bunun neticesinde de, KOVİD – 19 virüsüne karşı önlem veya tedavi amaçlı kullanabilecekleri yerde, sağlık nedenlerinden dolayı alkol kullanma yasağı olan hastalarda da sağlık durumlarının ağırlaşmasına neden olacaktır.

Her hâlükârda, bu durumun neticesi vahim olabilir.

Göz önünde bulundurulması gereken husus, kilit bilgilerin eksikliği olarak: haberin müellifi, şahıs haberin, hakkında yazılmış olduğu kişiye ilişkin ayrıntılı bilgiler, onun fotoğrafı ve güvenilir beyanı, virüs ile ilgili araştırma yapan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) veya araştırma

enstitüleri tarafından tasdikin eksikliği, tüm haberlerin güvenilir ve hakiki olmadığı kuşkularını uyandırmaktadır.

İncelenen haber ise, söz konusu insan hayatı ve insan sağlığının tehdit altında olduğu bu tür korku ve panik zamanlarında, yazdıklarımızın güvenilirliği ve hakikiliği konusunda çok dikkatli olmamız gerektiğini bir daha kanıtlamaktadır.

Bu, medya okuryazarlığının bize çok pahalıya mal olduğunun sadece bir örneğidir. Bazen maddi zarara, bazen paniğe, bazen kaygıya, bunalıma, haber edinme eksikliğine de neden olmaktadır. Bu örnekte ise hayatımıza mal olmaktadır.

Bu nedenden dolayı, en gencinden yaşı en geçkin olan tüm insanlara bir duyuru:

“Haberci ürünü olarak sunulanların güvenilirliği ve hakikati konusunda çok dikkatli olunuz ve denetleyiniz. Her defa dikkatli ve akıllıca okuyun! Medya okuryazarlığı her vatandaşın sorumluluğudur!”

Yazanlar:

Kristina Yovanovska, 18 yaşında

Angela Naumçeska, 18 yaşında